

ГОЛОВНЯ

Олена Михайлівна
ellens@meta.ua

УДК 334.021.1 / 332.142

ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІTOOLS OF STRATEGIC PLANNING OF SOCIAL AND ECONOMIC
DEVELOPMENT VINNYTSIA REGION

к.е.н., доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму, Вінницький національний аграрний університет

Стаття присвячена дослідженню інструментів реалізації процесу стратегічного планування. Досліджено, що стратегічне планування спрямоване на досягнення цілей, поставлених органами державної влади а також є основним інструментом структурних перетворень в економіці України та розв'язання важливих соціально-економічних проблем її регіонів.

Статья посвящена исследованию инструментов реализации процесса стратегического планирования. Доказано, что стратегическое планирование направлено на достижение целей, поставленных органами государственной власти а также является основным инструментом структурных преобразований в экономике Украины и решения важных социально-экономических проблем ее регионов.

The article investigates instruments implementing the strategic planning process. Investigated that strategic planning aimed at achieving the goals set by the government and is the main tool of structural changes in the economy of Ukraine and solving important social and economic problems of its regions.

Ключові слова: стратегічне планування, регіон, методи управління, соціально-економічний розвиток

Ключевые слова: стратегическое планирование, регион, методы управления, социально-экономическое развитие

Keywords: strategic planning, region management, socio-economic development

ВСТУП

Розвиток регіонів України характеризується диспропорційністю та незначним економічним зростанням, а також зосередженням виробничого, інвестиційного, фінансового, трудового потенціалу в незначній кількості регіонів.

Державне регулювання соціально-економічного розвитку регіону в ринкових умовах має здійснюватися через застосування низки комплексних методів управління. Особливої уваги заслуговує стратегічне планування соціально-економічного розвитку регіонів.

Досить вагомим внеском у практику управління розвитком регіонів є наукові дослідження відомих українських учених. Зокрема, регулювання розвитку економіки регіонів України досліджували у своїх працях Данилишин Б.М., Куценко В.І., Сухоруків А.І. Теоретичні підходи до визначення механізму стратегічного планування у сфері державного управління регіональним розвитком досліджували Гнатенко А.І., Коритко Т.Ю., Медвідь В.Ю.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. визначає такі цілі державної регіональної політики до 2020 року: підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів, територіальну соціально-еконо-

мічну інтеграцію і просторовий розвиток, ефективно державне управління у сфері регіонального розвитку.

Забезпечити реалізацію названих цілей можна за допомогою стратегічного планування соціально-економічного розвитку регіонів України. Метою статті є дослідження особливостей планування соціально-економічного розвитку у Вінницькій області.

РЕЗУЛЬТАТИ

Практика управління регіональною економікою свідчить про те, що територіальні диспропорції в Україні дуже стійкі, а їх подолання вимагає тривалого часу. Навіть за умов значної фінансової підтримки депресивних регіонів це завдання не вдається швидко вирішити, якщо не забезпечено умови реалізації наявного потенціалу регіонів.

Подолання міжрегіональних диспропорцій можливе за умов запровадження принципів стійкого розвитку, програмно-цільового підходу й таких синергетичних механізмів, як міжрегіональне кооперування, диверсифікація виробництва, імпортозаміщення, формування регіональних інноваційних систем, корпоратизація та кластеризація [5].

Але цим механізмам має передувати планування та прогнозування, що є економічними методами стратегічного управління. Планування заключається в розробці і практичному здійсненні планів, які визначають майбутній стан економічної системи,

шляхів, методів і засобів його досягнення. Планування – це ціленаправлена діяльність держави, органів управління, господарюючих суб'єктів по розробці перспектив соціально-економічного розвитку держави. Категорія «план» багатозначна: це і задум, і проект, система цілей, перелік завдань та засобів, порядок роботи.

Планування є процесом, який повинен визначити напрямки регіональної економічної політики з метою забезпечення стабільного, динамічного регіонального економічного розвитку. Процес планування направлений на передбачення показників майбутнього розвитку регіону з метою здійснення правильного вибору шляхів досягнення мети за умови найбільш раціонального використання місцевих ресурсів.

Сучасні підходи до стратегічного планування дозволяють упорядкувати й ранжувати систему заходів, направлених на економічний розвиток регіону за їх пріоритетністю для територіальної громади. Крім того, в умовах обмеженого фінансування, порядок реалізації заходів формується так, щоб ефективність їхньої віддачі була найвищою. Ще однією особливістю сучасних підходів стратегічного планування, яке здійснюється на тривалий період (до 15 років) є те, що воно не прив'язане до періоду, на який обираються органи місцевої влади, а значить позбавлене персонального впливу місцевих керівників на формування черговості подій, які визначають економічний та соціальний розвиток регіону [4].

Вінницька область – є аграрно-промисловим та культурно-історичним регіоном України, яка робить значний внесок у соціально-економічний розвиток держави.

В області проводиться робота для забезпечення зростання економіки Вінниччини та вирішення гострих соціально-економічних питань, які в значній мірі можна вирішити за допомогою стратегічного планування. Регіональні потреби Вінницької області відображаються в програмах соціального і економічного розвитку, які розробляються з метою аналізу

соціально-економічної ситуації, визначення внутрішніх та зовнішніх чинників, які стримують регіональний розвиток. Прикладом такого планування є план реалізації Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на 2016-2017 роки [3].

При плануванні регіонального розвитку важливо підкреслити два виміри інтегрованості, а саме: 1) горизонтальна інтегрованість: інтегрованість компонентів стратегії (економічний розвиток, соціальний розвиток плюс надання публічних послуг та інфраструктура, захист навколишнього середовища та природних ресурсів), інтегрованість галузей (міжгалузевий підхід замість галузевого підходу); 2) вертикальна інтегрованість - узгодження регіональних планів розвитку з ієрархічно вищим системами – державними стратегіями і програмами: державна стратегія регіонального розвитку, галузеві стратегії і плани, державні цільові програми, бюджетні програми [2].

Тобто, бюджетне планування є важливою складовою стратегічного планування. Бюджетне управління являє собою процес розробки майбутніх планів операцій і контролю виконання планів. Іншими словами, бюджетне планування – це технологія планування, обліку і контролю. Тобто основними складовими бюджетування є бюджетне планування, бюджетний облік і бюджетний контроль.

За 9 місяців 2016 року надходження власних доходів місцевих бюджетів Вінницької області зросли у 1,5 рази (на 1,2 млрд. грн.) порівняно з аналогічним періодом минулого року (з 2,1 млрд. грн. до 3,3 млрд. грн.). У порівнянні з початком 2016 року, залишки коштів загального фонду збільшилися на 451 млн. грн. та станом на 01.10.2016 року склали 1105 млн. грн., у т.ч. на депозитних рахунках в банках знаходиться 238 млн. грн.

Власні ресурси Вінницької області за 9 місяців 2016 року порівняно з аналогічним періодом 2015 року зросли в 1,5 рази (на 1,2 млрд. грн.). А доходи бюджетів області з трансферами зросли в 1,2 рази (табл. 1).

Таблиця 1

Виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів Вінницької області за 9 місяців, млн. грн

[складено автором за [1]]

№ п/п	Категорія доходу	2015 рік, млн. грн	2015 рік, %	2016 рік, млн. грн	2016 рік, %
1	Податок на доходи фізичних осіб	1188	24	1864	30
2	Освітня субвенція	1386	27	1422	23
3	Медична субвенція	1300	26	1297	21
4	Плата за землю	323	6	471	8
5	Єдиний податок	292	6	422	7
6	Акцизний податок	172	3,5	279	4
7	Інші податки та збори	154	3,5	232	4
8	Базова дотація	236	5	197	2,9
9	Субвенція на формування інфраструктури	-	-	4	0,1
10	Всього	5051	100	6188	100

За 9 місяців 2016 року надходження доходів загального фонду місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад області (з урахуванням трансфертів з державного бюджету) склали 83 млн. грн., що більше майже в 6 разів порівняно з

надходженнями аналогічного періоду 2015 року до бюджетів місцевих рад, які увійшли до складу об'єднаних територіальних громад. Надходження власних доходів місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад зросли більше ніж у 3 рази (на

34 млн. грн.) порівняно з 9 місяцями 2015 року (з 14 млн. грн. до 48 млн. грн). У порівнянні з початком 2016 року, залишки коштів загального фонду збільшилися на 13 млн. грн., або зросли більше ніж у 4 рази та станом на 01.10.2016 склали 17 млн. грн.

Аналіз планів соціально-економічного розвитку Вінницької області свідчить, що існуюча на сьогодні система фінансування планів регіонального розвитку є неефективною, оскільки ускладнена через значну тривалість процедур прийняття рішень стосовно затвердження відібраних інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що призводить до низької результативності їх реалізації, підвищення вартості реалізації планів соціально-економічного розвитку.

ВИСНОВКИ

Ефективне державне регулювання забезпечується за допомогою планування як ефективної діяльності за зв'язком потреб і можливостей, а також узгодження інтересів суб'єктів господарювання і суспільного життя.

Існуючі стратегічні плани регіонального розвитку у більшості випадків не виконуються в повному обсязі відповідно до встановлених критеріїв ефективності, що можна пояснити такими основними причинами: відсутність системної ієрархії цілей стратегічних планів; відсутність налагоджених механізмів використання досягнутих результатів

попередніх програм в майбутніх проектах; велика частина запропонованих в стратегіях програмних заходів носить формальний характер і не відповідає вимогам, що пред'являються до програмних заходів.

Список використаних джерел

1. Виконання доходів місцевих бюджетів за 9 місяців 2016 року. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.minfin.gov.ua>
2. Методологія планування регіонального розвитку в Україні. Інструмент для розробки стратегій регіонального розвитку і планів їх реалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.if.gov.ua>
3. План реалізації Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на 2016-2017 роки [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: dfr.minregion.gov.ua/.../Plan-realizatsiyi-St.
4. Роль стратегічного планування у реалізації регіональної економічної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.cpk.org.ua/>
5. Сухоруков А.І. Моделювання та прогнозування соціально-економічного розвитку регіонів України: монографія / А.І. Сухоруков, Ю.М. Харазішвілі. – К. : НІСД, 2012. – 368 с.